

**METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM
V PREŠOVE**

Silvia RIGOVÁ

**METODICKÁ PRÍRUČKA
K SADE RÓMSKO-SLOVENSKÝCH
UČEBNÝCH TEXTOV PHERASUŇI ABECEDA,
PRACOVNÝCH LISTOV PHERASUNE ĽITERI
A RÓMSKYM VÝKLADOVÝM KARTÁM
PRE PRVÝ ROČNÍK ZŠ**

2007

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM V PREŠOVE

Silvia RIGOVÁ

**METODICKÁ PRÍRUČKA
k sade rómsko–slovenských učebných
textov Pherasuňi abeceda, Pherasune
l'iteri a Rómskym výkladovým kartám
pre prvý ročník ZŠ**

- 2007 -

Publikácia vyšla s finančnou podporou Projektu Schola.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 TEÓRIE O OSVOJOVANÍ SI JAZYKA.....	7
2 POZNÁMKY K RÓMSKEMU JAZYKU.....	10
2.1 Historický prierez pohľadov na vývoj rómskeho jazyka na Slovensku.....	10
2.2 Dialektické rozdiely.....	10
2.3 Rómsky pravopis.....	11
3 NÁMETY NA PRÁCU S BILINGVÁLNymi UČEBNÝMI TEXTAMI.....	12
ZÁVER.....	41
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	42

ÚVOD

Jednou z najzávažnejších príčin školskej neúspešnosti rómskych detí pochádzajúcich z rómskeho prostredia, začínajúcich povinnú školskú dochádzku, je neovládanie spisovného – slovenského jazyka. V prvom ročníku ZŠ je rómske dieťa prvýkrát konfrontované so znalosťou či neznalosťou spisovného jazyka. Oproti svojim vrstovníkom, ktorých slovenský jazyk je materinským jazykom, zaostáva o šesť rokov. Vývinová úroveň reči a komunikácie v slovenčine u šesťročných rómskych detí závisí od ich socio-kultúrneho prostredia.

Ak dieťa vyrastá v bilingválnom prostredí, je namieste hovoriť o druhom jazyku. Ak je jeho prostredie monolingválne, v prípade osvojovania si iného jazyka ako materinského možno hovoriť o cudzom jazyku. Podľa našich skúseností rómske dieťa, ktoré vyrastá v rómskom prostredí, integrovanom v majoritnej spoločnosti, a teda bežne na neho pôsobia komunikačné vplyvy majoritného jazyka, možno hovoriť o bilingválnom prostredí. Ak ale vyrastá na periférii obce či mesta, kde jediným dorozumievacím jazykom je jeho materinský jazyk – jazyk minority, ak mu sociálno-ekonomická situácia v jeho rodine neumožňuje kontakt s majoritnou spoločnosťou prostredníctvom masmediálnej komunikácie, alebo priamy kontakt s ňou v dôsledku sociálnej izolácie, vtedy v prípade osvojovania si jazyka majority ide o osvojovanie si cudzieho jazyka. V praxi sa stretávame s obidvoma prípadmi. Podľa toho pre niektoré rómske deti je slovenčina cudzí, a pre iné druhý jazyk. (In: Trochtová, 2002)

Predkladaná metodická príručka v teoretickej časti ponúka učiteľom a asistentom učiteľov teoretické východiská pri výučbe druhého/cudzieho jazyka, ako aj poznámky k rómskemu jazyku. V praktickej časti metodickej príručky ponúkame metodické námety na prácu s bilingválnymi rómsko-slovenskými publikáciami - knihou Pherasuňi abeceda/ Veselá abeceda, rómskymi výkladovými kartami a pracovnými listami Pherasune ľiteri/Veselé písmenká. Učivo je viazané na učivo v šlabikári od autorky L. Virgovičovej. Cieľom oboch publikácií určených pre žiakov 1. ročníka základnej školy je osvojenie si základov slovenského jazyka, čítania a písania s využitím rómčiny ako podporného jazyka a s využitím textov a ilustrácií, ktoré do edukácie vnášajú prvky rómskej kultúry a sú primerané veku a naturelu rómskych detí.

Autorka

Piktogramy používané v metodické príručke

Artikulačné cvičenie

Motivácia

Komunikačné cvičenie

Deklamácia, spev

Písanie

Poznámka

Zoznam skratiek

- K Kniha Pherasuňi abeceda
- RVK Rómske výkladové karty
- PL Pracovné listy Pherasune l'iteri

1 TEÓRIE O OSVOJOVANÍ SI JAZYKA

Deti vo veku do 8 rokov používajú pri osvojovaní druhého jazyka približne rovnaké procesy, ako keď sa učili prvý (materinský jazyk). Znamená to, že:

1. Deti chápu funkciu jazyka skôr, ako si osvoja jeho formu. Vo vzťahu k druhému jazyku, tak ako pri prvom, deti vytvárajú, kompletizujú myšlienky skôr, ako ich dokážu vyjadriť v jazyku. Pri osvojovaní prvého (materinského) i druhého jazyka podrobne rozumejú a hovoria skôr, akoby perfektne kontrolovali alebo ovládali zvuky alebo gramatické pravidlá jazyka, ktorým hovoria dospelí.
2. Deti obklopuje nový jazyk, ktorý nie je rozdrobený do jednotlivých častí. Nemáme od nich žiadať, aby zvládli zvuk, slovo alebo gramatickú štruktúru pred tým, ako ich oboznámime s ďalším.
3. Vývin jazyka je vnútorný aj vonkajší proces. Deti si vytvárajú jazyk tým, že tvoria predpoklady o gramatických pravidlách a výslovnosti. Ak počujú správnu výslovnosť, tlačí ich to k používaniu spisovného jazyka.

Proces osvojovania druhého jazyka sa tak podobá osvojovaniu prvého (materinského) jazyka tak, že teórie osvojovania materinského jazyka možno aplikovať aj na osvojovanie druhého jazyka.

Behavioristi sa domnievajú, že deti sa učia imitovaním toho, čo počuli. Rodičovský vzor a posilňovanie sú hlavné faktory, ktoré podporujú osvojovanie jazyka. Táto teória sa používa na osvojovanie druhého jazyka vtedy, keď používame imitáciu, opakovanie a posilnenie, aby sme učili druhý jazyk.

Tí, ktorí podporujú **teóriu vrodenej**, sa domnievajú, že existujú biologické mechanizmy, ktoré spravujú rozvoj jazyka, tak že deti si prirodzeným spôsobom osvojujú jazyk. Pokiaľ ide o druhý jazyk, domnievajú sa, že dieťa dostane podrobnú informáciu (začínajúc od jednoduchých štruktúr ku komplexnejším), kým si zručnosť neosvojí. Zdôrazňujú aj to, že sociálno-emocionálne premeny, ako je učebné prostredie s nízkou mierou anxiety (strachu), motivácia učiť sa jazyk, uvoľnenosť, ochota riskovať, vysoká úroveň empatie a vysoká sebadôvera a sebapoňatie, výrazne zvyšujú rozvoj (osvojovanie) jazyka.

Interakcionisti uznávajú rolu dieťaťa aj toho, kto sa oň stará a na sociálnu komunikáciu sa pozerajú ako na základnú „prísadu“ v osvojovaní jazyka. Dospelí modifikujú svoj jazyk, aby bol zrozumiteľnejší a to tak, že buď zjednodušujú jeho štruktúry alebo používajú konkrétne predmety či obrázky. Dospelí rozvíjajú jazyk (formujú vývin jazyka) detí tým, ako odpovedajú (reagujú) deťom. Chyby, ktoré bránia komunikácii sa budú prirodzene upravovať.

Ako kniha Pherasuňi abeceda vychádza z teórie rozvíjania jazyka

V tejto knihe nájdete cvičenia, ktoré zahŕňajú všetky tri uvedené teórie. Napríklad, keď sa deti učia naspamäť básne, používajú **imitáciu a opakovanie**. Používaním **riekaniek (rýmov) a hier** vytvárame prostredie, ktoré je **menej stresujúce a motivuje** deti učiť sa po slovensky zábavne. Tvorením rýmu **zvyšujeme sebadôveru detí** tak, že si dokážu zapamätať nové slová. Ak používame obrázky na **stimulovanie skupinovej konverzácie**, cieľom hodiny je **komunikácia** a nie opravovanie chýb v jazyku. Počúvajúc jazyk v reálnej konverzácii, deti budú prirodzene opravovať svoju výslovnosť a gramatické chyby.

Význam prostredia

Keďže **deti si osvojujú jazyk jeho používaním a nie štúdiom** jazyka, afektívne prostredie sa stáva jednou z najdôležitejších premenných úspešnosti osvojovania druhého jazyka. Schopnosť priblížiť neformálnejšie, prirodzené domáce prostredie, ktoré je kontextuálne, komunikatívne ako protiklad formálneho, abstraktného jazyka používaného v škole, uľahčí dieťaťu osvojovanie nového jazyka.

Dosiahne sa to tým, že deti majú dostatok príležitostí konverzovať. V mnohých triedach to nie je možné, pretože výskumy ukazujú, že učitelia využijú 75 % hodiny na to, aby hovorili. Naopak, v rodine deti hovoria s dospelým trikrát častejšie a deti iniciujú konverzáciu doma trikrát častejšie ako v škole.

Okrem toho, prostredie by malo podporovať koncept komunikácie a nie správnosti. Ak si dieťa osvojuje prvý (materinský) jazyk, dospelí opravujú len správnosť výroku, nie gramatiku alebo výslovnosť. Rovnako musíme byť opatrní pri opravovaní gramatiky a výslovnosti detí, ktoré sa učia druhý jazyk. V skutočnosti výskum preukazuje, že opravovanie gramatiky a výslovnosti u detí do 8 rokov veľmi pravdepodobne nebude efektívne, ale môže ubližovať dieťaťu a zabraňovať dieťaťu, aby pri používaní jazyka riskovalo.

Iné faktory, ktoré treba brať do úvahy, zahŕňajú:

1. Snažte sa, aby jazyk bol čo najviac kontextový a využívajte konkrétne predmety zodpovedajúce tomu, o čom sa hovorí.
2. Utvrdte sa, že jazyk je spätý s kultúrou. Jazyk, ktorým hovoríme, nás identifikuje ako členov určitej skupiny. Deti si prinášajú do školy mnoho poznatkov o jazyku a jeho osvojení. Učitelia budú úspešnejší, ak budú stavať

na tom, čo už dieťa vie a dovoľia mu používať v triede jazyk, ktorý používa doma. Jazyk, ktorý dieťa používa doma, má byť oceňovaný a nie negovaný, či zaznávaný.

Používanie knihy na podporovanie gramotnosti

Okrem toho, že kniha slúži na vyučovanie vzťahov medzi písmenom a zvukom v obidvoch jazykoch, knihu možno používať aj na podporovanie rozvoja gramotnosti.

Tým, že deti **podnecujeme**, aby čo možno najviac **rozprávali** o obrázkoch a v jazyku, ktorý prezentuje kniha, deti získavajú nielen zručnosti v druhom jazyku. Pamätajte, že čítanie a písanie sú „nadstavbou“ počúvania a rozprávania. Ak v triede podnecujeme konverzovanie a diskutovanie, rozvíjame schopnosti porozumieť, ktoré sa môžu použiť neskôr pri čítaní a tiež rozvíjame zručnosti kompozície, ktoré sa môžu neskôr využiť pri písaní.

Výskum ukazuje, že uvedomenie si rýmu a jeho fungovanie, je jedným z najlepších predpokladov úspešnosti detí pri rozvíjaní fonetických zručností. Hrajte sa s rýmami, obohacujte a rozširujte ich čo možno najčastejšie.

Výskum preukázal aj to, že detské uvedomenie si príbehu, toho, ako je štruktúrovaný a ako rozprávať rozprávku (príbeh), tiež predpovedá úspech vo vývine gramotnosti.

2 POZNÁMKY K RÓMSKEMU JAZYKU

2.1 Historický prierez pohľadov na vývoj rómskeho jazyka na Slovensku

Rómsky jazyk /romaňi čhib/ patrí do indoeurópskej jazykovej rodiny, presnejšie do skupiny novindických jazykov. Pravopis slovenského dialektu rómčiny bol štandardizovaný v roku 1971.

Slovenskí Rómovia sa usídlili najmä na východnom Slovensku v osadách za dedinou. Žili uzavretým životom čo v súvislosti s používaním rómskeho jazyka znamená, že kontakty Rómov s Rómami, pre ktorých rómčina fungovala ako komunikačný prostriedok, sa uskutočňovali len v rámci určitej lokality. Pôsobenie jazyka určovala teda vzdialenosť podobne ako v slovenských nárečiach – priestor, ktorý bolo možno prejsť pešo (jarmok, návšteva, krst, svadby a iné príležitosti, pri ktorých sa Rómovia schádzali, aby si vymenili informácie a našli manželských partnerov pre svoje deti. V týchto oblastiach sa potom ustalovali regionálne varianty rómčiny.

2.2 Dialektické rozdiely

Na Slovensku rozdeľujeme rómske nárečia do niekoľkých skupín. Najrozšírenejším je **dialekt slovenských Rómov**. Z tohto dialektu odvodzujeme jednotlivé regionálne podskupiny:

- ⇒ východoslovenský dialekt,
- ⇒ stredoslovenský dialekt,
- ⇒ západoslovenský dialekt.

Osobitný dialekt predstavuje **vlašský/olašský dialekt**. Hovorí ňou približne 5-10 % Rómov na Slovensku. Vo svojej slovnej zásobe má veľmi veľa rumunských, gréckych, srbských i indických slov. Preto mu viacerí Rómovia z iných skupín tomuto dialektu nerozumejú.

Ďalším dialektom je nárečie Rómov z juhu Slovenska – **ungrika Roma**. Tento dialekt prirodzene obsahuje veľa maďarských slov. Používajú ho najmä Rómovia, ktorí žijú obklopení maďarskou národnostnou menšinou.

Pri tvorbe rómskych básní autori vychádzali z východoslovenskej rómčiny. Autori sa snažili uprednostniť výrazy, ktoré sa vytrácajú zo slovnej zásoby Rómov v niektorých prípadoch v metodickéj príručke uvádzame aj regionálne podoby daných slov napr. (uralo/lietadlos – lietadlo; rukono/džuklo - pes; ťiviško/ježkos- jež a pod.).

2.3 Rómsky pravopis

Rómska abeceda :a b c č čh d d' dz dž e f g h ch i j k kh l l' m n ň o p ph r s š t t' th u v z ž

Samohlásky a, e, i, o, u sa vyslovujú ako v slovenčine, no ich dĺžka často kolíše v závislosti od dialektu. Napr. raklo – ráklo /chlapec/. **V rómčine nepíšeme tvrdé y**, pretože nie je významovotvorné. Všeobecne platí (väčšinou vo východoslovenských dialektoch), že prízvuk je spravidla na predposlednej slabike. Napr. dadóro – otecko, čhavóro – chlapček, dieťaťko.

Spoluhlásky sa vyslovujú rovnako ako v slovenčine. Zvláštnosťou sú však aspirované spoluhlásky, ktoré sa vyslovujú s ľahkým prídychom. Sú to: **čh, ph, kh, th**.

Prídych nám rozlišuje význam slov. Napr.: Ker! /rob/ - kher /dom/; Koro /slepý/ - khoro /krčah/; čorel /kradnúť/ - čhorel /liať/

Mäkčenie spoluhlások v rómčine (d', t', ň, l) označujeme mäkčeňom vo všetkých prípadoch, teda aj pred e aj i. Napr.: d'ives – deň; te chuťel – skočiť; l'il – list; god'i – rozum; raťi – noc

Slovné druhy - Rómsky jazyk má na rozdiel od slovenčiny osem pádov a jeden pád nepriamy. Pri ohybných slovných druhoch rozlišujeme mužský a ženský rod. Stredný rod v rómčine neexistuje (všetky slová, ktoré sú v slovenčine stredného rodu, sú v rómčine buď mužského alebo ženského rodu). Napr.: slnko – o kham /muž. rod/; dieťa – o čhavo /muž. rod/; dievča – e čhaj /žen. rod./; jablko – e phabaj /žen. rod./

Člen stojí pred podstatným menom:

- mužský rod: **o** / o Rom, o čhavo- chlapec, o vast – ruka/
- ženský rod: **e** / e čhaj – dievča, e daj – matka, e čeň- náušnica/
- množné číslo: **o** / muži aj ženy/ napr. o phrala – bratia, o Roma- Rómovi

3 NÁMETY NA PRÁCU S BILINGVÁLNymi UČEBNými TEXTAMI

Rómske výkladové karty sú doplnené o tvary tlačných a písaných písmen rómskej abecedy. Učiteľov chceme upozorniť na typicky rómske hlásku a ich písané tvary (čh, kh, ph, th). Pozostávajú z 37 ilustrovaných kariet formátu A 4: a, i, e, o, s, m, l, v, y, u, j, p, z, n, b, t, d, c, k, r, š, č, ť, g, h, l, ň, f, ž, d', ch, čh, kh, ph, th, dz, dž.

Tieto rómske výkladové karty odporúčame využívať pri vyvedení a upevňovaní hlásky a písmena. Rómsky jazyk plní funkciu podporného jazyka, prostredníctvom ktorého si deti môžu osvojiť tvary jednotlivých písmen, či rozšíriť slovnú zásobu slovenského jazyka prostredníctvom rómskeho jazyka. Učiteľov by sme chceli upozorniť na farebnosť ilustrácii, ktorá je blízka rómskym deťom.

Pherasuňi abeceda/Veselá abeceda je bilingválna rómsko-slovenská kniha obrázkov a básničiek a riekaniek. Našu knihu odporúčame využívať pri vyvodzovaní hlások na motiváciu alebo upevnenie prebratého učiva.

Kniha pozostáva z dvojstránok, z ktorých každá je koncipovaná na jednu hlásku zo slovenskej abecedy. Poradie dvojstránok začíname samohláskami. Nasledujú spoluhlásky a špecifické aspirované spoluhlásky, typické pre rómsky jazyk (K str. 82-85). Autori koncepcie sa rozhodli vybrať:

rómske: a, i, e, o, u, m, l, v, s, y, j, p, n, z, b, t, d, c, k, r, š, č, ť, h, g, l, ň, f, ž, d',
ch, dz, dž, x, čh, kh, ph, th

slovenské: a, i, e, o, u, m, l, v, s, y, j, p, n, z, b, t, d, c, k, r, š, č, ť, h, g, l, ň, f, ž, d',
ch, ia, ie, iu, ä, dz, dž, , ř, í, ô, -ou, q, w, x

Ľavá strana je zameraná na vyvodenie sluchom hlásky v rómskom jazyku (a - akhora/orechy). Riekanka vychádza z motivačného obrázka. Slovo, z ktorého vyvodzujeme hlásku, sa nachádza v červenom štvorčeku, ktorý je umiestnený vpravo nad motivačným obrázkom. Je súčasťou riekanky/básničky. Adam kladie deťom otázky. Otázky sú formulované v oboch jazykoch.

Pravá strana sa zhoduje v štruktúre s ľavou stranou, ale texty básničiek a riekaniek nie sú prekladom. Sú samostatným celkom (a – autobus).

Navrhujeme tento postup:

1. Rozoznať sluchom hlásku a rozoznať tlačný a písaný tvar písmena z RVK.
2. Motivácia – riekanka / básničiek, deklamácia .
3. Pozorovanie obrázka.
4. Rozhovor – tvorenie viet. Ústrednou postavou knihy je postava Adama . Žiaci prežívajú rôzne situácie pri spoznávaní hlások a slabík na jednotlivých stranách knihy *Pherasuňi abeceda*. Učiteľ pracuje a dotvára tento obrázkový príbeh spolu so žiakmi. Žiaci rozvíjajú príbeh o Adamkovi podľa vlastných skúseností a zážitkov. S Adamom prežívajú vlastné pocity, ktoré sú dôležité pre sebazpoznávanie žiakov a vytvorenie priaznivej atmosféry v triede.
5. V ďalšej časti vyučovacej hodiny môže učiteľ začať pracovať so slovenským používaným šlabikárom a použiť metodický postup podľa vlastných zámerov.

Ak žiaci ovládajú slovenský jazyk, môžeme vynechať prácu s rómskou stranou a pracujeme priamo so slovenskou verziou strany v knihe.

Ku knihe *Pherasuňi abeceda* autori koncepcie vypracovali pracovné listy na nácvik písania. ***Pherasune l'iteri/Veselé písmenká***. Aj tieto pracovné listy podobne ako kniha *Pherasuňi abeceda* slúžia ako doplnkový učebný text k už existujúcim pracovným zošitom, ktoré deti využívajú na hodinách písania. Učiteľ ich môže využiť pri upevňovaní učiva, k precvičovaniu písania doma a pod.

Pracovné listy pozostávajú z dvoch častí - z prípravných cvičení a nácviku písania grafém, slabík a slov. Prípravné cvičenia námetovo súvisia s motivačným príbehom Adama v knihe *Pherasuňi abeceda*. Ich cieľom je rozvíjať jemnú motoriku, správne držanie ceruzky, cvičiť orientáciu na pracovnej ploche. Zároveň upevňovať pojmy: *malý - veľký; hore - dole; vľavo - vpravo; prvý - posledný a nabáda k poznávaniu farieb*. Počas nácviku písania jednotlivých písmen prechádzame od písania malého písmena k veľkému písmenu.

Každý list pozostáva z dvoch strán, na strane A deti nacvičujú malý tvar písmena a na strane B veľký tvar písmena.

Stranu sme rozvrhli do štyroch pracovných častí:

- nácvik zväčšeného tvaru písmena, ktorý deti obtiahnu farebnou ceruzou,
- nácvik prvkov písma (horný a dolný zátrh a pod.),
- samotnému nácviku písmena,
- V dolnej časti strany je abeceda. Tu deti môžu samy seba ohodnotiť a označiť farebne tie písmená, ktoré už poznajú.

Na strane A autori koncepcie zaradili aj obrázkovú časť. V červenom trojuholníku je ilustrácia obrázku v rómčine (U: uralo – obrázok lietadla) a v zelenom ilustrácia obrázku v slovenčine (u: uhorka). Námetovo sa ilustrácie v rómčine zhodujú s ilustráciami na výkladových kartách.

Metodické pokyny k jednotlivým stranám knihy Pherasuňi abeceda

Rómske básne a riekanky sú preložené doslovné, niekedy opisne aby ste mohli overiť význam rómskych slov. Preto možno niektoré preklady nedávajú v slovenčine taký zmysel, ako v rómčine.

Prípravná časť

s. 2

CIEĽ: Opísať vlastnými slovami ilustráciu Cesta do školy.

Cesta do školy. / *O drom andre škola(sikh'ard'i).*

Adam a Adelka idú po prvýkrát do školy. / *Adam the e Adelka džan peršivar (elšivar/ešebnovar) andre škola (sikh'ard'i).*

Deti nesú na chrbte aktovky. / *O čhave l'idžan pro dumo o taški.*

Jeden z nich sa ponáhľal, potkol sa a spadol. / *Jekh lendar sid'arelas, o pindre pes leske band'arde (podmarde) u pe'a.*

Z tašky sa mu vysypali veci (učebné pomôcky). / *Andale taška leske pele avri o veci (so leske kampel andre škola.)*

S kým si šiel do školy prvýkrát? / *Kaha tu džahas andre škola?*

Tešil si sa do školy? / *Salas rado hoj džas anre škola?*

Popíš, ako vyzerá tvoja aktovka. / *Phen amenge, so tut sa hin, ande tiri taška.*

Povedz, čo všetko nosíš vo svojej aktovke. / *Phen so sa, tu hordines andre tiri taška.*

PL s. 1, 2

s. 3

CIEĽ: Opísať prvý deň v škole. Rozoznať a roztriediť žiakov do tried. Oceniť pomoc priateľa.

Prvý deň v škole. / *Peršo d'ives andre škola.*

Adam prichádza do školy. / *O Adam avel andre škola.*

Pred školou sú nastúpené deti. / *Anglal škola imar šukares ačhen o čhave.*

Učiteľky ich zoraďujú podľa tried. / *O sikh'arde len ačhaven palo triedi.*

Adamko je zmätený, nevie, kde sa má zaradiť. / *O Adamkus daral,*

nadžanel kaj te ačhel.

Dievčatko, ktoré stálo vedľa neho, ho chytilo za rúčku. / *E čhajori, so ačhelas paš leste, les chudľa vastorestar.*

„Ja som Adelka“, povedala a ťahala Adamka k pani učiteľke, ktorá držala ceduľku s nápisom 1.A. / *Me som Adelka, phend'a the cirdelas le Adamkus kije sikhľard'i, savi chudelas andro vast e tabľička so sas pisimen 1. A.*

Deti sa zoradili podľa tried a odišli do svojej triedy. / *O čhave ačhenas palo triedi he geje andre peskere triedi.*

Posadali si do lavíc. / *Bešle peske andro lavki.*

Adamko si sadol do 2. lavice a k nemu si prisadol chlapček, ktorý sa volal Matej. / *O Adamkus peske bešľa andre dujto lavka, kija leste peske bešľa o rakloro, savo pes vičinlas.*

Hneď sa spriatelili / *Maj pes skamaracinde.*

Adamkovi sa v škole začalo páčiť. / *Le Adamkuske pes andre škola chudňa te pačisa'ol.*

Porozprávaj o svojom prvom dni v škole. / *Phen amenge savo sas tiro peršo d'ives andre škola.*

PL s. 3

Vyvodenie a precvičovanie hlások a písmen

s. 4 - 5

UČIVO: **akhora**/orechy, **akhor, akchor**/orech, **autobus**

CIEĽ: Cvičiť fonemický sluch, vyvodiť a cvičiť poznávanie, čítanie a písanie tlačených a písaných tvarov písmena **a**. Vymenovať plody jesene.

O akhora andro čaro, / *Orechy v miske,*

kamav te chal, de man, mamó! / *chcem ich zjesť, prosím si mami!*

Le dandanca phagerav, / *Zubami ich rozlúsknem,*

the la pheňa lendar dav. / *aj sestre z nich dám.*

Adam lúskal zubami orechy. Zlomil si zub. Išiel k zubárovi. Otvoril ústa povedal ááá. NAPODOBNI HO !

Porozprávaj, čo zbierali deti do mechov. / *Phen amenge, so o čhave kidenas andro gone.*

Porozprávaj, čo dozrieva v jeseni v ovocnom sade? / *Phen amenge, so barol jesoste pro stromi, so šaj chas?*

Načo používame doma orechy? / *So keras khere le akhorence?*

Čo robí mama z orechov?/ *So kerel e daj le akhorenca?*
Ktoré ovocie rastie na stromoch? / *Savo ovoci barol pro stromos?*
Akým dopravným prostriedkom sa odviezli domov?/ *Save motroriha on odgele khere?*

RVK

PL s. 4, 5, 6, 7, 8, 17a,b
e amrin/kapusta

s. 6 – 7

UČIVO: inepos / sviatok, India

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **i** a písať tlačené a písané tvary **i, I**. Vymenovať sviatky. viesť deti k úcte k sviatkom a tradíciám iných národov a národností.

Idž sas baro inepos, / *Včera bol veľký sviatok,*
urdom nevi cholov, gerekos. / *obliekol som nové nohavice, kabát.*
Tajsa andre škola džava, / *Zajtra do školy pôjdem,*
aver gad me uravava. / *inú košeľu si oblečiem.*

Gelem, gelem / Kráčali sme, šli sme

Gelem, gelem – Na túto adaptovanú melódiu starej piesne srbských Rómov zložil slová juhoslovanský rómsky hudobník Jarko Jovanovič. Text hovorí o holokauste Rómov počas 2. svetovej vojny. Pieseň bola prijatá ako rómska hymna v roku 1971. Rómovia slávia svoj sviatok 8. apríla – Medzinárodný deň Rómov.

Adam má sviatok. Pozval si kamarátov, hrali sa rôzne hry. Bolo im veselo. Všetci sa smiali. **ROZTIAHNI ÚSTA A ZASMEJ SA AJ TY (ííí).**

Čo si myslíš, ako oslavujú svoj sviatok deti z Indie?/ *So tuke tu gondol'ines, sar o čhave andal India oslavinen o inepos?*

Vieš, kedy máš narodeniny? / *Džanes, kan tu ul'il'al, kana tuke o narodzeňini?*

Ako ty oslavuješ narodeniny? / *So keres, te tuke o narodzeňini?*

Čo si ty obliekaš na sviatok? / *So tu ures kana hin inepos?*

RVK

PL s.18a,b
e iňjekcia/injekcia

s. 8 – 9

UČIVO: **eňa**/deväť, deväť členov rodiny, mená chlapcov začínajúce na E

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **e**. Písať tlačené a písané tvary **e, E**.
Pomenovať členov rodiny, vymenovať mená osôb začínajúcich sa na e.

Andro kher sam eňa džene, / *V dome sme deviati,*
phrala, pheňa, e daj the me, / *bratia, sestry, mama a ja,*
o papus le dadeha. / *dedo s otcom.*

Mekh jekh džeňi adaj nane. Džaneha? / *Ešte jedna z nás tu nie je. Uhádneš?*

Adam je smutný, plače. Jeho družstvo prehráva. **NAPODOBNI JEHO
PLAČ (ééé).**

Zrátaj členov rodiny na obrázku. / *Zgen savoren andal e famel'ija pro čitro.*
Povedz, ako sa volajú chlapci, ktorí hrajú futbal. / *Phen, sar pes vičinen o
čhave, so bavinen futbalos.*

Vymenuj členov svojej rodiny. / *Phen amenge, ko sa hin tiri famel'ia.*

Povedz, koľko súrodencov máš doma. / *Phen, keci phrala the pheňa ke
tumende khere.*

Aké mená začínajúce sa na „e“ poznáš? / *Save nava tu prindžares so hine
pro „e“?*

Ktoré hry okrem futbalu hrávaš s kamarátmi? / *Save bavipene pes tu
bavines le čhavorenca, na ča o fudalos?*

RVK

PL s. 19a,b
efta/sedem

s. 10 – 11

UČIVO: **ochto**/osem, **ora**/hodina, hodiny, **okuliare**

CIEĽ: Pomenovať hlásku **o** a písať tlačené a písané tvary písmena **o, O**. Určiť
správny počet - **ochto**/osem, rozoznať čas na hodinách.

Ochto ori e ora marel / *Ôsmu hodinu hodiny bijú,*
e daj o chaben imar tavel / *mama jedlo nám už varí.*
tavel ochto dženge - / *Varí ôsmym-*
mange, mire pheňenge. / *mne, mojím sestrám.*

Adam sa učí v škole čítať. K čítaniu potrebuje okuliare. Mama mu kúpila
nové okuliare. Ako ich zbadal, zvolal **óóó** aké pekné okuliare.
NAPODOBNI HO.

Porozprávaj, čo robíš ty a tvoji rodičia, keď je osem hodín ráno. / *Phen amenge, so keres tu the tiri daj, dad, te hin ochto ori tosara.*
 O koľkej ráno vstávaš? / *Kana tosara uštes, keci hin ori?*
 Prečo nosia ľudia okuliare? / *Soske o nipi hordinen o oku'ara?*

RVK

PL. s. 20a,b
 e oku'ara/okuliare

s. 12 – 13

UČIVO: **uchanel**/učesať sa, **ucho**

CIEĽ: Vymenovať slová s frekvenciou hlásku **u** a písať tlačené a písané tvary písmena **u, U**. Upevniť zásady osobnej hygieny.

Uchanel pes e čhajori, / *Češe sa dievčatko,*
 šukar hiñi mri pheñori. / *pekná je moja sestrička.*
 Tosara pes urela, / *Ráno sa oblečie,*
 andre škola oj džala. / *do školy ona pôjde.*

Le kare bala/ Jej vlasy,
 Andre tire kale bala/ Do tvojich čiernych vlasov

Adamova sestra sa rada umýva, češe a parádi. Ráno sa ponáhľala a poškriabala si uško: „úúú“. **NAPODOBNI JU**.

Porozprávaj, čo robíš ráno, keď vstaneš. / *Phen amenge, so tosara keres te uštes.*

Ako sa chystáš do školy? / *So kempel te kerel khere amenge andre škola, so keres tu?*

Povedz slovo, ktoré sa začína na písmenko „u“ a utvor vetu na toto slovo. / *Phen varesavo lav, savo hino pre litera „u“ u ker lestar phendi.*

Ceruzkou podčiarkni v básničkách všetky slová, v ktorých je písmeno „u“. / *Savore lava so hine pro „u“ andre gili la ceruskaha ker avri.*

RVK

PL s. 21a,b
 o uralo/lietadlo

s. 14 – 15

UČIVO: **o motoris/***auto, mama*

CIEL: Sluchom rozoznať hlásku **m**, rozoznať, čítať a písať tlačené a písané tvary **m, M**, slabiky ma, mi, mu, me, mo. Precvičovať artikuláciu, výslovnosť a kultivované vyjadrovanie. Vymenovať dopravné prostriedky.

Motoris, motoris,/ *Auto, auto,*
štare kerekenca,/ *so štyrmi kolesami,*
kaj man te vožinav / *aby ma vozilo*
mire čhavorenca. / *s mojimi deťúrencami.*

Motoris, motoris/ *Auto, auto*

Adamov otec kúpil auto. Zatvor ústa a napodobni zvuk auta.(mmm).

Kto sa odvezie autom do lesa?/*Ko džala le motoriha andro veš?*
Ktoré dopravné prostriedky poznáš?/*So sa prind'ares so phirel palo drom?*
Na akých si sa už viezol?/*Savenca tu imar džahas?*
Porozprávaj, aké autá poznáš./ *Phen amenge, save motora prind'ares.*
Čo si myslíš, kde ide rodina na obrázku? / *So peske gondol'ines /dumines,*
kaj džal e famel'ija?
Porozprávaj, kde chodíš na výlet a s kým./ *Phen amenge kaha a kaj tu*
phires te nasal andre škola?

RVK

PL s. 22a, b ; 59,60
o maro/*chlieb*

s. 16 – 17

UČIVO: **o lavutaris/***muzikant, Laco*

CIEL: Rozoznať sluchom hlásku **l**, tlačené tvary **l, L** a ich písanie. Dramatizovať tradičné remeslá Rómov (hudobník, tanečník).

Nane oda lavutaris,/ *Niet takého muzikanta,*
kaj mri gil'i te bašavel! / *ktorý moju pieseň zahrá.*
Bašavla la o Lajkaris, / *Zahrá ju Lajko,*
bo ov lačho lavutaris./ *lebo on je dobrý muzikant.*

Nane oda lavutaris / Niet takého muzikanta

Ujo Laco rád spieva. Sadol si pred zrkadlo, otvoril ústa, zdvihol jazyk vysoko za horné zuby a zaspieval *lll*.

Čo robí Laco, keď nehrá na husliach na zábave?/*So kerel o Lacis, te nabašavel pre lavuta pre zabava?*

Ktoré povolania poznáš?/*Save but'a prind'ares?*

Vieš, kto používa lopatu? /*Džanes, kaske kempel šuf'a?*

Máte v rodine muzikanta?/*Hin ke tumende andre famel'ija lavutaris?*

Na akom hudobnom nástroji hrá?/*Pre soste bašavel?*

PL s. 23a, b, 61,62

RVK

love/peniaze

s. 18 – 19

UČIVO: **o verdanoro/voziček, voz**

CIEL': Rozoznať sluchom hlásku **v** a písať tlačené a písané tvary **v, V**.

Dramatizovať putovanie Rómov. Rozoznať pojem veľký – malý. Vedieť si vybaviť ako sa Rómovia dostali na Slovensko.

Andro veš o verdanoro,/*V lese je voziček,*
bešel andre o čavoro./ *sedí v ňom chlapček.*

Tradel ov le dromeha,/*Ženie sa cestou,*
na daral pes, hin le phraleha./ *nebojí sa, je s bratom.*

Andro verdan/Vo voze

Zajko sníva o kapuste. Rád si ju hryzká. Horné zúbky vystrčil a zahryzol do pery (vvv).

Nájdi na obrázku vec, začínajúcu na písmenko „v“ a porozprávaj, na čo sa používa./*Arakh veca savi hiñi pre „v“ a phen amenge pre soste hiñi.*

Na písmeno „v“ sa začína slovo vlak. Načo slúži ľuďom vlak?/*E l'itera „v“ hiñi anglal lav vonatos/mašina/. Pre soste le nipenge o vonatos?*

Vieš, ako rozdeľujeme dopravné prostriedky? /*Džanes sar amen ulavas o motora?*

Vymenuj 5 slov, ktoré sa začínajú na písmeno „v“, na utvorené slová vymysli vety./ *Phen amenge panč lava , save hin anglal e litera „v“ a ker lendar phendle/vakeriben.*

PL s. 24a,b, 63, 64

RVK

o vast/ruka

s. 20 – 21

UČIVO: **e** **suv**/ ihla, **sid'om/sid'zom**/ siť, **sukňa**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **s** písať tlačené a písané tvary **s, S**. Opísať vlastnými slovami povolanie krajčírky/ky.

l'om e suv, rokľa sid'om, / Vzal som ihlu, sukňu šijem,
mira dake me la diňom./ svojej mamke som ju dal.
Sid'om mekh the gadoro,/ Ušila som aj košielku,
le, tu miro, dadoro./ tu máš, môj ocko.

Adamova teta šila sukňu pre Silviu. Postavila vodu na pec. Voda začala syčať sss. NAPODOBNI TO.

Čo robí teta na obrázku?/So kerel e nena pro čitro?
V čom najradšej chodíš oblečený do školy?/So tu megradeder ures andre škola?

Čím by si chcel byť? Prečo?/So tu kamehas te hel, te baroha? Soske?

PL s. 25a,b, 65, 66

RVK

e suv/ihla

s. 22 – 23

UČIVO: Hlásky **y** a čítať a písať tlačené a písané tvary **y, Y**.

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **y**, písať tlačené a písané tvary **y, Y**. Poznať rozdiely v rómskom a slovenskom jazyku.

„Ypsilon“ andre romaňi čhib pes na pisinel/„Ypsilon“ v rómskom jazyku nepíšeme

- slovačka čhibaha amen Y pisinás./ -v slovenskom jazyku „Y“ píšeme.

Vašoda tiro šero tuke phager,/ Preto svoju hlavu namáhaj,

pinin „i“ the „y“ avka, sar pes kempel./ pís „i“ aj „y“ tak ako treba.

Píše sa písmeno „y“ v rómskom alebo v slovenskom jazyku?/Pisinel pes e litera „y“ andre romaňi abo andre slovačko čhib?

Nájdi na obrázku predmet, ktorý pripomína písmenko „y“, porozprávaj, na čo sa používa./Rode ade pro čitro vareso, so marel pre litera „y“, u phen, pre soste hin.

Akej farby je?/Sai farba pre leste hin?

Používa sa písmenko „y“ v rómskom jazyku? Odpoveď nájdeš v rómskej básničke. /Hin amen e litera „y“ andre amari romaňi čhib? Phenla amenge oda e gil'i.

PL s. 26a,b

RVK

ypsilon/ypsilon

s. 24 – 25

UČIVO: **jevend/zima, jablko**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **j** a písať tlačené a písané tvary **j, J**.
Vymenovať ročné obdobia. Uviesť zmeny v prírode počas zimy.

Baro jevend, baro šil,/ *Veľká zima, veľký chlad,*
tadi zumin pro skamind./ *uvarená polievka na stole.*
E rat bari, d'ives charno,/ *Noc je dlhá, deň krátky,*
pro drom imar o jiv parno./ *na ceste už je sneh biely.*

Začal padať sneh. Deti sa tešia „jéj“. **NAPODOBNI ICH**. Schovaj jazyk za dolné zuby a boky jazyka pritlač o zuby horné.

Vieš, čo jeme a ako sa obliekame v zime, aby sme neochoreli?/*Džanes, so chas the so uras jevende hoj te nasam nasvale?*

Podľa čoho poznáš, že je zima? /*Sar tu džanes hoj avľa o jevend?*

Vymenuj 4 ročné obdobia./*Phen amenge štar beršeskere kotora.*

Povedz, ako sa hrávaš v lete, v zime, v jeseni a v jari./*Phen amenge sar tu pes bavines nilajeste, jevende, sar pes bavines te peren o prajta pale stromi the sar te imar avri nane imar o jiv a o khamoro nane ajsa tato.*

Vieš, ktoré ročné obdobie nasleduje po jeseni?/*Džanes, so avel andro berš palo jesos?*

Poznáš aspoň jednu báseň o zime? Zarecituj ju./*Prind'ares varesavi gil'i palo jevend? Phen amenge la.*

Ak poznáš pieseň o zime, zaspievaj ju./*Te prind'ares gil'i palo jevende , gil'av la.*

RVK

PL s. 27a,b
o jandro/vajce

s. 26 – 27

UČIVO: **o poštaris/poštár, poštár**

CIEĽ: Rozoznať sluchom zvuk hlásky **p**. Rozoznať sluchom hlásku **p**, písať tlačené a písané tvary **p, P**. Aplikovať získané zručnosti „Na pošte“.

O poštaris imar avel,/ *Poštár už prichádza,*
dža, phuč, čhaje, so ov anel?/ *chod', spýtaj sa dievča, čo on nesie?*
Anel tuke ľil'oro,/ *Nesie ti lístoček,*
čarav tiro jiloro./ *ty moje drahé srdiečko.*

O poštaris avel / Poštár ide

Poštár prišiel domov. Zakúril v peci. Z komína počuť „ppp“. Zatvor ústa a vypúšťaj cez pery vzduch.

Čo robí ujo poštár?/*So kerel o poštaris?*

Dostal si list alebo pohľadnicu?/*Chud'al l'il abo kartica?*

Kto ti písal?/*Ko tuke pisind'a?*

PL s. 28a,b, 68

RVK

e piri/*hrniec*

s. 28 – 29

UČIVO: **o nakh/nos, nachladenie.**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **n**, písať tlačené a písané tvary **n, N**.

Dramatizovať nachladenie, uviesť príklad ako predchádzať nachladeniu a čo robiť keď ochorieme. Posúdiť správnosť konania pri predchádzaní chorôb.

Andal o nakh mange ču'al,/*Z nosa mi tečie,*
nasvalo som, sa man dukhal./*chorý som, všetko ma bolí.*

O dumo the o šero / *Chrbát aj hlava,*
nasvalo som, me čoro./*chorý som ja chudák.*

Mamo na birinav/ *Mama nevládzem*

Noro je chorý. Pozerá televízor. Dávajú preteky motoriek. Z televízora sa ozývalo „nnn“. **NAPODOBNI ICH.** Zdvihni jazyk za horné zuby, na nos prilož ukazovák, pridaj hlas.

Porozprávaj, čo by mal robiť Noro, aby neochorel./*Phen amenge, so kampil te kerel le Noroske, hoj te na nasval'ol.*

Ako sa správame u lekára?/*Sar pes likeris ko doktoris?*

Ako sa o teba starajú rodičia, keď si chorý?/*So kerel tro dad the daj te sal nasvalo?*

PL s. 29a,b

RVK

o naj/*necht*

s. 30 – 31

UČIVO: **zumin**/polievka, **zelenina**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **z** a písať tlačené a písané tvary **z, Z**. Pomáhať pri domácich prácach. Vymenovať zeleninu.

Čhor tu mange zumin, čhor,/ *Naber mi polievku, naber,*
sar la me chav, chudav zor./ *keď ju ja jem, silniem.*
Tav tu mange butervar,/ *Navar ty mi viackrát,*
te zoraľuvav mekh jekhvar./ *nech zosilniem ešte raz.*

Jojo mammo / Jojo, mami

Zuzka varí polievku. Priletela muška a bolo počuť „zzz“. **NAPODOBNI JU.**
Roztiahni ústa, spoj zuby a vyslov zzz.

Keď varíme polievku, akú zeleninu do nej dávame? Prečo?/ *Te tavas e zumin, savi žel'ėnina andre late davkeres ? Soske?*
Aké polievky varí tvoja mama?/ *Save zumina tavel tiri daj?*
Aké jedlo máš rád?/ *Savo chaben megradeder chas?*
Akú zeleninu poznáš?/ *Savi žel'ėnina tu prind'ares?*
Prečo je zelenina zdravá?/ *Soske e žel'ėnina hiňi sasci?*

PL s. 30a,b
RVKe zor/sila

s. 32 – 33

UČIVO: **bašaven**/hrať, **Betlehem**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **b** a čítať a písať tlačené a písané tvary **b, B**.
Vianoce Uviesť príklad ako rodina slávi Vianoce.

O Roma avri bašaven,/ *Rómovia vonku hrajú,*
o čhaja khelen, gil'aven./ *dievčatá tancujú a spievajú.*
U o čhave khatar lende/ *A chlapci okolo nich*
o čapaša maren lenge./ *čapaše plieskajú im.*

Ada d'ives karačoňa / *Oslávime dnes Vianoce*
Lačhi rati, sentni rati/ *Tichá noc, svätá noc.*

Belo brnkal na gitaru. Napodobni zvuk gitary. Brnkaj si ukazovákom po spodnej pere a pridaj hlas.

Porozprávaj, čo robíte vo vašej rodine počas Vianoc./*Phen amenge, so tumari famelija khere kerel te hin e Karačoňa.*

Vymysli novoročné želanie./*Avrigondol'in varesavo nevoberšakro vakeriben.*

RVK

PL s. 31a,b ,67
o balo/prasa

s. 34 – 35

UČIVO: **tajsa/zajtra, tržnica**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **t** a čítať a písať tlačené a písané tvary **t, T**.
Dramatizácia - Nakupovanie. Vedieť použiť správne komunikačné návyky pri nákupe.

Tajsa džava pro pľacos,/ *Zajtra pôjdem na trh,*
cinava čeňa the lancos,/ *kúpim náušnice aj retiazku,*
tato khosno, rokl'ica/ *teplú šatku, sukničku,*
andro bala mašlica./ *do vlasov mašličku.*

Adam išiel na tržnicu. Teta v stánku predáva topánky. Adamovi sa páčia, ale otec nemá pri sebe peniaze.

Kam zajtra pôjdu deti s rodičmi nakupovať?/*Kaj tajsa džana o čhave la daha the le dadeha te cinkere!*

Opíš podľa obrázkov, čo ponúkajú predavači v tržnici?/*Phen amenge, so bikenaven o manuša pro pľacos?*

Bol si už niekedy v tržnici?/*Salas imar varekana pro pľacos?*

Povedz spolužiakom, čo by si kúpil v tržnici a prečo./*Phen le čhavorenge andre škola, so peske cind'alas pro pľacos a soske.*

RVK

PL s. 32a, b
o tover/sekera

s. 36 – 37

UČIVO: **o drom/cesta, dom**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **d** a čítať a písať tlačené a písané tvary **d, D**.
Rozoznať rozdiely medzi mestom a dedinou.

Andro foros baro drom./ *V meste veľká cesta,*
darav te džal, cikno som./ *bojím sa ísť, malý som.*
Autobusa, but motora, / *Autobusy, veľa áut,*
na dikhen on pro čhavore. / *nehľadia oni na malé deti.*

Andro foros/V meste

Adam ide na výlet. Ale čo sa stalo? Pokazil sa autobus. Bolo počuť „ddd“.

Porozprávaj, čo robíš doma, keď sa vyberáš na dlhú cestu./*Phen amenge,*
so keres khere te tut richtines pro baro drom.

Prečo má Adam kufor?/*Soske hin le Adam kufros?*

Akým dopravným prostriedkom cestuje s mamou na výlet?/*Sar džas la*
daha avri , save motoriha džan?

PL s. 33a, b

RVK o drom/cesta

s. 38 – 39

UČIVO: **ciraleha/tvaroh, cirkus**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **c** a čítať a písať tlačené a písané tvary **c, C**.
Špecifikovať slušné správanie.

Kerel e daj bokela./ *Mama pečie koláče,*
ciraleha pekela./ s tvarohom ich upečie.
Ciraleha, phabenca,/ S tvarohom, jablkami,
chava mire phralenca./ zjem ich so svojimi bratmi.

Máš rád tvarohové koláče? /*Rado chas bokela le ciraleha?*

Aké koláče máš rád?/*Save bokela rado chas?*

Aké koláče pečiete doma? /*Save bokela peken khere?*

Vieš, aké zvieratká sú v cirkuse?/*Džanes, save džviri hin andro cirkusis?*

PL s. 34a, b, 68

RVK o caklos/flaša

s. 40 – 41

UČIVO: **kurko**/týždeň, **kalendár**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **k** a čítať a písať tlačené a písané tvary **k, K**.
Vymenovať dni v týždni.

Efta d'ives hin le kurkes/ *7 dní má týždeň*
u štar kurke hin le čhones./ *a 4 týždne má mesiac.*
Inepos hin o kurko,/ *Sviatok je nedeľa,*
andro kher beš, Adelko./ *v dome sed', Adelka.*

Vymenuj dni v týždni./ *Phen avri o dživesa so hin jekkurkeste.*
Koľko dní má jeden týždeň?/ *Keci dživesa hin andro kurko?*

PL s. 35a, b, 68

RVK

o kerokos/ *koleso*

s. 42 – 43

UČIVO: **o rukono**/pes, **rukavice**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **r** a čítať a písať tlačené a písané tvary **r, R**.
Vedieť opísať, ako sa staráme o domáce zvieratá.

Paš amaro kheroro / *Pri našom domčeku*
del pozoris o rukono./ *dáva pozor pes.*
Paš o vudar haRVKinel./ *Pri dverách šteká,*
ňikhas andre na mukhel./ *nikoho dnu nepustí.*

Povedz, prečo si deti v zime obliekajú rukavice a prečo Rexovi nie je zima?/ *Phen amenge, soske o čhave jevende uren o rukavičky a soske le rikoneske, Reksoske nane šil?*
Aké zvieratko je nakreslené na obrázku?/ *Savo džvirocis hin kreš'imen pro čitro?*
Máte doma psíka?/ *Hin tumen khere rikonoro?*
Porad', ako sa máme postarať o psa. / *Šigitin amenge, sar pes te starinel polo rikono.*
Aké ročné obdobie je nakreslené na obrázku? / *Savo beršeskro kotor hin kreš'imen pro čitro?*
Porozprávaj, čo si obliekaš v zime./ *Phen amenge, so peske ures jevende.*
Čo si obliekaš v lete?/ *So peske ures ňilaje?*

PL s. 36a, b

RVK

e roj/ *lyžica*

s. 44 – 45

UČIVO: šargo/ žltý, štetec

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku š, čítať a písať tlačené a písané tvary š, Š.
Rozlíšiť farby.

Bachtalo hin o šargo kham./ Šťastné je žlté slnko,
bachtalo hin o šargo čhon./ šťastný je žltý mesiac.
Bachtali e daj la čhaha./ Šťastná je mama s dcérou,
bachtali e čhaj la daha./ šťastná je dcéra s mamou.

Aká je tvoja obľúbená farba? /Savo koloris ures megradeder?
Popíš, akej farby je tvoje oblečenie./Save kolora hin pro tiro uraviben,
phen amenge?
Čo môže byť červené, zelené, žlté..? /So šaj hel lolo, žel'ěno, šargo..?

RVK

PL s. 37a,b
o šero/hlava

s. 46 – 47

UČIVO: čirikloro/ vtáčik, čiriklo/vták, čiapka

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku č a čítať a písať tlačené a písané tvary č, Č.
Vedieť opísať starostlivosť o lesné zvieratá.

Čirikloro, mirikloro,/ Vtáčik, koráločka
ľidžal mange mro ľiloro./ nesie mi list.
ľidžal, ľidžal mira dake,/ Nesie, nesie mojej mame,
mre phraleske, mra pheňake./ môjmu bratovi a mojej sestre.

Ako sa staráme o vtáčiky v zime?/Sar šigitinas le čiriklengé andro jevend?
Porozmýšľaj, kde vtáčiky bývajú. /Kaj bešen o čiriklora, gondol'in.
Vieš, čím sa živia?/Džanes so chan?
Poznáš nejakú pesničku o vtáčikoch? Ak áno, zaspievaj si ju spolu so
spolužiakmi./Prind'ares varesavi gil'i palo čiriklora? Te he , gil'av la le
čhavenca so tuha hine andre škola.
Vieš, ktorý vták nosí listy?/Džanes, savo čirikloro hordinel o ľila?

RVK

PL s. 38a,b
o čaro/misa

s. 48 – 49

UČIVO: **t'ava**/t'ava

CIEL': Rozoznať sluchom hlásku **t'** a čítať a písať tlačené a písané tvary **t', Ĥ**.
Roztriediť domáce, lesné a cudzokrajné zvieratá.

E t'ava hin bari raňi,/ *Ĥava je veľká pani,*
andro dume la hin paňi./ *v hrboch má vodu.*
Pal e poši oj phirel,/ *Po piesku ona chodí,*
bi o paňi l'ikerel./ *bez vody vydrží.*

Vymenuj, zvieratká na obrázku. /*Phen amenge, save džvira hin pro obraz.*
Kde žijú? /*Kaj dživen?*

PL s. 39a,b

RVK o t'iviškos/ježko

s. 50 – 51

UČIVO: **hurica**/strunka, **husle**

CIEL': Rozoznať sluchom hlásku **h** a čítať a písať tlačené a písané tvary **h, H**.
Pomenovať hudobné nástroje.

Bašav pre lavutica, / *Hraj na husličkách,*
bašav pre jekh hurica./ *hraj na jednej strunke.*
Bešav mange pro haďocis,/ *Sedím si na postiel'ke,*
andro vast hin o vonocis./ *v ruke mám sláčik.*

Na akých hudobných nástrojoch hrajú deti na obrázku?/*Pre soste bašaven*
o čhave pro čitro?

Hráš ty alebo tvoji rodičia na niektorom z týchto hudobných
nástrojov?/*Bašaves tu abo tiro dad , daj?*

Predveď hru na hudobnom nástroji, ktorý poznáš./*Sikav amenge o*
bašaviben savo džanes.

Aké rómske pesničky poznáš?/*Save romane gil'a prind'ares?*

PL s. 40a, b

RVK o hadžos/postel'

s. 52 – 53

UČIVO: **god'aver/múdro, gombík**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **g** a čítať a písať tlačené a písané tvary **g, G**.
Posúdiť správnosť správania.

Oda, ko hin phureder, / *Ten, kto je starší,*
oda hin the god'aver. / *ten je aj múdrejší.*
Me sikhľuvav phurendar, / *Ja sa učím od starších,*
bo hin god'aveder avrendar. / *lebo sú múdrejší než ostatní.*

Porozprávaj, čo robia deti na obrázku. / *Phen amenge, so keren o čhavora.*
Akí sú starší ľudia v rómskej básničke? / *Save hine o phure nipi andre romaňi gil'i?*
Akej farby sú gombíky na hornom obrázku? / *Save kolara hin pro gombički pro upruno čitro?*

RVK

PL s. 41a, b
o gad/košeľa

s. 54 – 55

UČIVO: **l'ol'i/ červený, l'alia**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **l'** a čítať a písať tlačené a písané tvary **l', L'**.
Rozoznať farby.

L'ol'i rokľa jakhorenca, / *Červená sukňa s očkami,*
sar odi čhaj le balenca. / *ako to dievča s vlasmi.*
Šukar l'ol'i, rokľica, / *Pekná červená suknička,*
dža, khel, čhaje čhajenca. / *chod', tancuj dievča s dievčatami.*

Vymenuj veci, ktoré sú bielej a červenej farby. / *Phen amenge, save veci hin parne the save kale.*
Ktoré oblečenie na obrázku je červené. / *Savo uraviben hin pro čitro lolo.*
Poznáš nejaké červené kvety? / *Prind'ares varesave lole lulud'a?*
Aké iné kvety poznáš? / *Save aver lulud'a prind'ares?*

RVK

PL s. 42a, b
o lil/list, dopis

s. 56 – 57

UČIVO: **e ñilaj/leto, oheñ**

CIEL': Rozoznať sluchom hlásku **ñ** a čítať a písať tlačené a písané tvary **ñ, Ñ**.
Osvojiť si správne správanie sa v lese.

Pal o jevend avel ñilaj,/ *Po zime príde leto,*
užarava, na džav ñikhaj./ *počkám, neidem nikde.*
O jeleños but bokhalo,/ *Jeleň je veľmi hladný,*
den les phus, mi avel čalo./ *daj mu seno, nech je sýty.*

Te del o del baro, šukar ñilaj / *Daj nám Bože, veľké, krásne leto.*

Ako sa môžu deti postarať o jeleňa v zime a ako v lete?/*Sar šaj o čhave pes starinen palo jeleños jevende the sar ñilaje?*

Čo najradšej robíš v lete a čo v zime?/*So mekradeder keres ñilaje a so jevende?*

Aké hry sa hráte v lete? /*Save bavipena pes bavinen ñilaje?*

Vieš, aké zvieratká žijú lese?/*Džanes, save džvira dživen andro veš?*

Čím sa živia?/*So chan?*

PL s. 43a, b

RVK e ñilaj/leto

s. 58 – 59

UČIVO: **o foros/mesto, fialky**

CIEL': Rozoznať sluchom hlásku **f** a čítať a písať tlačené a písané tvary **f, F**.
Upevniť pojmy mesto a dedina.

Andro foros o Rom ge'la,/ *Do mesta Róm išiel,*
le čhaven ov i'la peha./ *deti on vzal so sebou.*
Arakhle pes le Romenca,/ *Stretli sa tam s Rómami,*
jileskere manušenca./ *s dobrými ľuďmi.*

Vieš akej farby sú fialky?/*Džanes savo koloris hin o fialky?*

Rastú aj v meste?/*Baron the andro foros?*

Čo si myslíš, ako bývajú ľudia v meste a ako na dedine?/*So peske gondol'ines, sar dživen o nipi andro foros u pro gav?*

Bývaš v meste alebo na dedine?/*Bešes andro foros abo pro gav?*

Poznáš kvietky, ktoré zbierajú deti na obrázku?/*Prind'ares o lulud'a so o čhave kidkeren pro čitro?*

Akej sú farby?/*Save hine?*

RVK

Vieš, kedy kvitnú?/*Džanes, kana baron?*

PL s. 44a,b

o fizola/*fazuľa*

s. 60 – 61

UČIVO: e žeba/vrecko, žuvačka

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku ž a čítať a písať tlačené a písané tvary ž, Ž.
Vedieť triediť podľa veľkosti.

Žeba, žeba, žebica/ *Vrecko, vrecko, vrecúško,*
hin pre miri roklica./ je na mojej sukničke.
Ajsi šukar ľoľori,/ Také pekné červené,
hin man andre phabori./ mám v ňom jablčko.

Čo má dievčatko vo vrecku?/*So hin la čhajora andre žeba?*
Čo si najčastejšie dávaš do vrecka?/*So peske mekbuterval thoves andre žeba?*

RVK

PL s. 45a,b

e žeba/*vrecko*

s. 62 – 63

UČIVO: o d'ateľis/d'ateľ

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku d' a čítať a písať tlačené a písané tvary d', Ď.
Posúdiť užitočnosť zvierat.

O d'ateľis mro phaloro,/ *Ďateľ môj braček,*
hangos kerel pro kaštoro./ vyklopkáva na strom tón.
O Ďodikus giľavel,/ A Ďodík spieva,
pheňorije, dža ča khel!/ sestrička, chod' a zatancuj!

Vieš, čo robí d'ateľ? /*Džanes, so kerel o d'ateľ?*
Ako sa máme správať v lese? /*So šaj keras andro veš?*
Ako sa volá vták s červenou čiapkou?/*Sar pes vičinel o čiriklo so les hin ľoľi čapka?*
Chodíš do lesa? /*Phires andro veš?*
Čo robíš v lese?/*So keres andro veš?*

RVK

Pl s. 46a,b

o d'ugovos/*zátko do fl'aše*

s. 64 – 65

UČIVO: **o cholov**/nohavice, **chlapci**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **ch** a čítať a písať tlačeneé a písané tvary **ch**, **Ch**. Podrobiť kritike oblečenie chlapcov.

Šučol cholov, cholovori./ *Sušia sa nohavice, nohavičky,*
upre e chev, but bari./ *na nich diera veľmi veľká.*
Ko la mange sivela./ *Kto mi ju zapláta,*
mri romňori oj hela./ *mojou ženou sa stane.*

Prečo majú chlapci na obrázku na nohaviciach diery?/ *Soske le čhaven hin pre cholov cheva?*

Čo majú oblečené chlapci?/ *So urdo le čhaven?*

Povedz, čo všetko potrebuješ na šitie. / *Phen amenge, so SA tuke kampil te kames te sivel.*

PL s. 47a,b
RVK e chaňig/studňa

s. 66

UČIVO: **štyria**, dvojhláska **ia**, písmeno **ia**

CIEĽ: Rozoznať sluchom dvojhlásku **ia** a tlačeneé a písané tvar **ia**. Posúdiť správane.

Ako sa hrávaš so svojimi kamarátmi./ *Sar pes bavines peskre kamaratenca.*

Ako sa volá tvoj najlepšii kamarát?/ *Sar pes vičinel tiro mekfeder kamaratos?*

Vymysli 5 slov, kde je dvojhláska „ia“. Na každé slovo utvor vetu./ *Avrigondol'in panč lava, so hin len e l'itera „ia“. Ker sakonestar vakeriben/phend'i.*

PL s.48a

s. 67

UČIVO: **spievane**, dvojhláska **ie**, písmeno **ie**

CIEĽ: Rozoznať sluchom dvojhlásku **ie** a tlačeneé a písané tvar **ie**. Naučiť sa rómsku pieseň.

Spievaš rád/rada?/ *Gil'aves rado?*

Zaspievaj ľubovoľnú pesničku./*Giľav varesavi giľi.*
Podčiarkni všetky dvojhlásky v básničke./*Andre giľi avriker savore dujhangora.*

PL s. 48b

s. 68

UČIVO: **najkrajšiu, najmilšiu**, dvojhlásku **iu**, písmeno **iu**

CIEĽ: Rozoznať sluchom dvojhlásku **iu** a tlačný a písaný tvar **iu**. Pomenovať predmety z obrázka.

Ktorá tvoja hračka je najkrajšia?/*Savo tiro bavišagos mekšukareder?*
S čím sa hráš najradšej?/*Soha pes bavines mekradededer?*
Aké máš doma hračky? /*Save tut hin khere bavišagi?*

PL s. 49a

s. 69

UČIVO: **smäd**, hláska **ä**, písmeno **ä**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **ä** a tlačný a písaný tvar **ä**. Posúdiť pitie limonád.

Čo piješ, ak si smädný?/*So keres te tut šľagineľ?*
Čo pijú deti na obrázku? /*So pijen o čhave pro čitro?*
Prečo je mlieko zdravé?/*Soske o thud hin sasto?*
Ktoré slová, v ktorých je „ä“ si sa naučil?/*Save lava so len hin e ľitera „ä“ imar sikľiľal?*

PL s. 50a

s. 70 – 71

UČIVO: **dzejinav/navliekať, hrdzavý**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **dz** a čítať a písať tlačné a písané tvary **dz, Dz**. Vymenovať detské hry.

Jekh, duj, trito mirikloro./ *Prvá, druhá, tretia korálôčka,*
dzejinav me pro thavoro./ navliekam ja na nitôčku.
Dzejinav mekh the štarto./ Navliekam aj štvrtú,
palal pančto the šovto./ za ňou piatu aj šiestu.

Čo navliekajú dievčatá na obrázku?/*So dzejinen o čhajora pro čitro?*
 Akej farby majú vlasy?/*Save lende o bala, savo koloris pre lende hin?*
 Z čoho by si urobil náhrdelník?/*Sostar tu by kerd'alas peske lancocis?*

PL s. 51a,b
RVK o dzivo balo/*divá sviňa*

s. 72 – 73

UČIVO: **Patradži/Veľká noc, džús**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **dž** a čítať a písať tlačene a písané tvary **dž, Dž**.
 Opísať jarné tradície a zvyky.

Patradži hin adaďives ,/ *Veľká noc je dnes,*
 la kučaha paňi čhives./ *pohárom vodu leješ.*
 Maľin avri o jandre, / *Vymaľuj vajička,*
 pacaha mar la čha, more./ *korbáčom bi dievča, chlapče.*

Ako oslavujete doma Veľkú noc?/*Sar tumen keren khere pre Patrad'i?*
 Čo jedávate doma počas Veľkej noci?/*So chan khere te hin Patrad'i?*

PL s. 52a,b
RVK e džuvli/*žena*

s. 74

UČIVO: **srňa, vrba**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **ř** a tlačene a písaný tvar **ř**. Posúdiť vhodnosť správania sa.

Ktoré lesné zvieratá poznáš?/*Save džviri so dživen andro veš prind'ares?*
 Čo by si robil, keby si zostal sám na lúke alebo v lese./*So by kerehzas, te ačil'alas korkoro pro ritos abo andro veš.*

Úlohy na hřba, vrba...../*O buřora pre kopa the verba....*

Čo rastie pri potoku (strom, v jeho názve je „ř“)?/*So barol pašo paňi (o kašt, andro nav les hin e l'itera „ř“)?*

PL s. 53a

s. 75

UČIVO: **víčik**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **Í** a tlačný a písaný tvar **Í**. Posúdiť vhodnosť správania sa.

Kde by si mohol stretnúť vlka?/*Kana šaj arakhes le ruv?*

Na ktoré zvieratko sa podobá vlk na obrázku?/*Pre savo džvirocis marel o ruv pro čitro?*

Čo by si robil, keby si stretol vlka?/*So kerdžalas, te arakh'alas le?*

PL s. 53 b

s. 76

UČIVO: **vôl**

CIEĽ: Rozoznať sluchom dvojhlásku **ô** a tlačný a písaný tvar **ô**. Vedieť využitie domácich zvierat.

Ako pomáhajú kôň a vôl ľuďom?/*Sar šigitinen o graj the e guruv le nipenge?*

Vozil si sa už na koníkovi?/*Džahas imar pro graj?*

Ktoré ďalšie slová, v ktorých je „ô“ poznáš?/*Save aver lava, so len hin e l'itera „o“prindžares?*

PL s. 50 b

s. 77

UČIVO: prípona **-ou**

CIEĽ: Rozoznať sluchom príponu **-ou**, tlačný tvar a písaný tvar prípony **-ou**. Dramatizovať - Karneval.

Čím chce byť Adelka (dievčatko na obrázku)?/*So kamel te kerel e Adelka/ e čhajori pro čitro?*

Bol si už niekedy na karnevale?/*Salas imar varekana pro karneval'is?*

Ako by si sa obliekol na karneval?/*Sar pes ureha pro karneval'is?*

PL s. 49 b

s. 78

UČIVO: hláska **q**, písmená **q, Q**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **q** a čítať a písať tlačené a písané tvary **q, Q**.

Napiš si ľubovoľné slovo s písmenom „q“ do zošita./*Pisin peske savo kames lav la l'itera* „*„andre irka*“.

s. 79

UČIVO: **watt**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **w** a čítať a písať tlačené a písané tvary **w, W**.
Porozumieť významu cudzích slov. Poznať rozdiely v rómskom a slovenskom jazyku.

Z čoho je svetlo?/*Sostar hin o jasos?*

Povedz, čo robia deti na obrázku./*Phen amenge, so keren o čhave pro čitro*.

s. 80 – 81

UČIVO: **taxík**

CIEĽ: Rozoznať sluchom hlásku **x** a čítať a písať tlačené a písané tvary **x, X**.

Romaňa čiba nane „X“ – os./ *Rómsky jazyk nemá „X“*,
vaš oda pisin „K“ the „S“ – kos./ *preto piš „K“ aj „S“*.

Te kames te džanel, sar pes pisinel./ *Ak chceš vedieť, ako sa píše*,
pisin aRVKa - taksikos./ *piš takto – taxík*.

Ktoré slová, v ktorých je písmeno „x“ poznáš?/*Save lava so len hin e l'itera „x“ prindžares?*

Cez aké písmenko skáče kocúr Félix?/*E mačka Félix, savi l'itera prechuťel?*

Vymysli mená pre kocúra a pre mačičku./*Avrigondol'in o nava le mačkenge*.

PL s. 54a,b

Rómske hlásky a ich písané tvary

s. 82

UČIVO: **e čuraha**/ *nôž*

CIEL: Rozoznať sluchom hlásku **čh** a čítať a písať tlačené a písané tvary **čh**, **Čh**. Opatrné zaobchádzanie s nožom. Poznať rozdiely v rómskom a slovenskom jazyku.

Čhinav maro čuraha./ *Krájam chlieb nožom,*
makhav mange čhileha./ *natriem si ho maslom.*
Lon upral o čhil čhivava./ *Osolím ho,*
tejos mange tavava./ *čaj si uvarím.*

Čo jedávaš na raňajky?/*So chas tosara sar ušť'es?*
Vieš, kedy sú raňajky?/*Džanes kana hin tosaeskero chaben?*
Kto ich u vás pripravuje?/*Ko kerel o chaben tosara ke tumende?*

RVK

PL 55a,b
o čhon/*mesiac*

s. 83

UČIVO: **o khamoro**/ slniečko, hláska kh, písmená kh, Kh

CIEL: Rozoznať sluchom hlásku kh a čítať a písať tlačené a písané tvary kh, Kh. Poznať rozdiely v rómskom a slovenskom jazyku.

O khamoro siťinel./ *Slniečko svieti,*
o kheroro taťarel./ *dom nám vyhrieva.*
Taťipen hin khamestar./ *Slnko nás hreje,*
ma dara tut šilestar./ *neboj sa zimy.*

Čo by sa stalo, keby slnko prestalo svietiť?/*So gondol'ines, so pes ačhela te o kham preačhela te siťinel?*
Akej farby je slniečko?/*Savo hin o khamoro?*
Kedy je u nás najteplejšie?/*Kana hin ke amende mektateder?*
Popíš, čo vidíš na obrázku. /*Phen amenge, so dikhes pro čitro?*

RVK

PL s. 56a, b
o khamoro/*slniečko*

s. 84

UČIVO: **e phabaj**/jablko

CIEL': Rozoznať sluchom hlásku **ph** a čítať a písať tlačené a písané tvary **ph, Ph**.
Poznať rozdiely v rómskom a slovenskom jazyku.

Pele pre phuv o phaba./ *Spadli na zem jablká,
kiden upre mre phrala./ zberajte ich moji bratia.*
O phrala le pheňenca/ *Bratia so sestrami
ľiďan khere gonenca./ nesú domov vo vreciach.*

Aké iné ovocie okrem jablák poznáš?/ *Savo aver ovoci prind'ares, na ča o
phaba?*

Je ovocie zdravé? Prečo?/ *Hon o ovoci sasto? Soske?*

Kedy sa oberajú jablká? / *Kana o phaba las palo stromi?*

Bol si už na obračke? / *Kideas cimer the tu o phaba?*

RVK

PL s. 57a,b

e phabaj/jablko

s. 85

UČIVO: **o thud**/mlieko

CIEL': Rozoznať sluchom hlásku **th** a čítať a písať tlačené a písané tvary **th, Th**.
Poznať rozdiely v rómskom a slovenskom jazyku.

Sastes hin, te pijes thud./ *Zdravé je, keď piješ mlieko.*

Sako d'ives pijav but./ *Každý deň pijem veľa.*

Thud pijava buteder./ *Mlieka budem piť viac,*

kaj te avav sasteder./ *aby som bol zdravší.*

Prečo je mlieko zdravé?/ *Soske hin o thed sasto?*

Ktoré zvieratká dávajú mlieko? / *Save džvira den o thed?*

Akej farby je mlieko?/ *Savo kolor hin le thud?*

RVK

PL s. 58a,b

o thud/mlieko

ZÁVER

Cieľom publikácie je ponúknuť námety na prácu s bilingválnymi rómsko-slovenskými učebnými textami Pherasuňi abeceda/Veselá abeceda, Pherasune ľiteri/Veselé písmenká a Rómskymi výkladovými kartami.

Taktiež ponúkame možnosť pre učiteľov a asistentov učiteľa načerpať námety na prácu s bilingválnymi rómsko-slovenskými textami a obohatiť svoje vedomosti z histórie Rómov a rómskeho jazyka prostredníctvom kurzu Romistika pre učiteľov ZŠ.

Na niektorých predškolských zariadeniach zriadených v komunitných centrách a základných školách v nultom a prvom ročníku sa uskutočnil experiment v rámci projektu Partnerský projekt vzdelávania Rómov, v ktorom sa overovali kvality hore uvedených učebných materiálov. Deti práca s učebnými textami zaujala a pracujú s nimi rady.

Experiment odhalil aj určité chyby, ktoré sme odstránili. Budeme radi, ak nám oznámite svoje skúsenosti, prípadne návrhy na to, čo by sa dalo zlepšiť.

Autorka

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Cina, S.: História a osobnosti Romistiky. Vedecko-výskumné a poradenské centrum PF UKF so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Katedra rómskej kultúry PF UKF v Nitre, Spišská Nová Ves, 2002.
2. Cina, S.: Gramatika a cvičenia z rómskeho jazyka. Vedecko-výskumné a poradenské centrum PF UKF so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Katedra rómskej kultúry PF UKF v Nitre, Spišská Nová Ves, 2001.
3. Ďuričeková, M.: Edukácia rómskych žiakov.
4. Trochtová, I.: Rozvojový program pre rómske deti (zo sociálne znevýhodneného prostredia). 1. vydanie. Prešov: Rokus, 2002.

Názov : METODICKÁ PRÍRUČKA
k sade rómsko–slovenských učebných
textov Pherasuňi abeceda, Pherasune l'iteri
a Rómskym výkladovým kartám pre prvý
ročník ZŠ

Autor : Mgr. Silvia Rigová, Projekt Schola

Recenzenti : Mgr. Tatiana Alexovičová
PaedDr. Julia Perečinská

Jazyková úprava : PhDr. Zora Mihoková

Jazyková úprava
rómskych textov : Mgr. Ingrid Lukáčová

Vydavateľ : Metodicko-pedagogické centrum v Prešove

Za vydanie zodpovedá : PaedDr. Ivan Pavlov, PhD.
riaditeľ MPC

Sk` Ľ 9 Qnj tr r-q-n-

Náklad : 300 ks

Rok vydania : 2007

1. vydanie v MPC ISBN 978-80-8045-458-6

N e p r e d a j n é !

Určené pre vzdelávacie potreby pedagogických zamestnancov škôl
a školských zariadení východného Slovenska.

Názov : **M E T O D I C K Á P R Í R U Č K A**
k sade rómsko-slovenských učebných textov
přerasuňi abeceda, pracovných listov přerasune
l'iteri a rómskym výkladovým kartám pre prvý
ročník zš

Autor : **Mgr. Silvia Rigová, Projekt Schola**

Recenzenti : **Mgr. Tatiana Alexovičová**
PaedDr. Juliana Perečinská

Jazyková úprava : **PhDr. Zora Mihoková**

Jazyková úprava
rómskych textov : **Mgr. Ingrid Lukáčová**

Vydavateľ : **Metodicko-pedagogické centrum v Prešove**

Za vydanie zodpovedá : **PaedDr. Ivan Pavlov, PhD., riaditeľ MPC**

Tlač : **Rokus s.r.o.**

Náklad : **300 ks**

Rok vydania : **2007**

1. vydanie

Nepredajné!

Určené pre vzdelávacie potreby pedagogických zamestnancov škôl
a školských zariadení východného Slovenska.

ISBN 80-8045-458-6

